אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים
ואין שותין הימנה בשבת אא"כ הכניס לה
ראשו ורובו ובור וחוליתה מצטרפין לעשרה
בעא מיניה רב מרדכי מרבא [א] עמוד ברה"ר
גבוה י' ורחב ד' ° זרק ונח על גביו מהו מי
אמרינן הרי עקירה באיסור הרי הנחה באיסור
או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא לא א"ל
מתניתין היא אתא שייליה לרב יוסף א"ל
מתניתין היא אתא שייליה לאביי א"ל מתני'
היא אמר להו [א] כולכו ברוקא דהדדי תפיתו
א"ל ואת לא תסברא והתנן הנוטל מהן (א) ונותן
על גבן חייב א"ל דילמא מתני' במחט מחט
נמי א"א דלא מדליא פורתא דאית ליה מורשא
א"נ דרמיא בחריצה אמר רב מישא בעי רבי
יוחנן כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבעה
ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י זרק ונח על
גביו מהו מי אמרינן כיון דאינו רחב ד' מקום
פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רה"י כמאן
דמלי דמיא אמר עולא [א] קל וחומר לאחרים
עושה מחיצה לעצמו לא כ"ש איתמר נמי א"ר
חייא בר אשי אמר רב וכן א"ר יצחק א"ר
יוחנן [ב] כותל ברה"ר גבוה י' ואינו רחב ארבעה
ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י הזורק ונח על
גביו חייב לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא
כ"ש בעי רבי יוחנן בור תשעה ועקר ממנה
חוליא והשלימה לעשרה מהו עקירת חפץ
ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו ומיחייב או
לא מיחייב ° ואם תימצי לומר [ב] כיון דלא הוי
מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב בור י' ונתן
לתוכה חוליא ומיעטה מהו הנחת חפץ וסילוק
מחיצה בהדי הדדי קאתו מיחייב [ג] או [ג] לא
מיחייב תיפשוט ליה מדידיה דתנן [ד] הזורק
ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים
כזורק באויר למטה מעשרה כזורק בארץ
והזורק בארץ ארבע אמות חייב [ה] והוינן בה
והא לא נח ואמר רבי יוחנן בדבילה שמינה
שנינו ואמאי הא קא ממעט מארבע אמות
התם לא מבטל ליה הכא מבטל ליה בעי
רבא זרק דף ונח על גבי יתידות מהו מאי
קמיבעיא ליה הנחת חפץ ועשיית מחיצה
בהדי הדדי קאתו היינו דרבי יוחנן כי
קמיבעיא ליה לרבא כגון דזורק דף וחפץ
על גביו מאי כיון דבהדי הדדי קאתו
[ד] כהנחת חפץ ועשיית מחיצה דמי או דילמא
כיון דלא אפשר דלא מידלא פורתא והדר
נייח כעשיית מחיצה והנחת חפץ דמי
תיקו [ו] אמר רבא [ה] פשיטא לי מים על
גבי מים היינו הנחתן אגוז על גבי מים
לאו

תוספות

אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים. אבל פסין לא מהני אלא בבאר מים חיים או בור הרבים כדתנן בפרק עושין פסין (עירובין דף כב:) אבל בור היחיד עושין לו מחילה כו' ודווקא עמוק י' ורוחב ארבעה דהוי רה"י אבל פחות מיכן דהוי כרמלית לא החמירו כל כך ומשתרי שפיר בפסין.
או דילמא כיון דממקום פטור קא אתיא לא. ואם תאמר ומאי קמיבעיא ליה תיפשוט מדתניא בפ"ק (דף ו.) המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ואחד המושיט ואחד הזורק חייב ואמרינן לעיל (דף נג.) המוליא משוי למעלה מעשרה חייב ומפרש הרב פור"ת דדוקא כשפסק כחו במקום פטור קמיבעיא ליה כגון שזרק למעלה מי' כנגד אויר רה"ר וירד האבן באלכסון ונחה על העמוד דירידה זו אינו מכחו הראשון אלא כח כחו היא וכיון דממקום פטור קא אתיא יש הפסק בין עקירה ראשונה להנחה אבל אם זרק ממש כנגד העמוד שלא הלכה באלכסון כלל אלא הלכה מכחו עד העמוד ודאי חייב ודווקא בזורק מבעיא ליה כדפי' אבל מוליא ומכניס פשיטא ליה דחייב והא דמייתי ראיה מהנוטל והנותן ע"ג חייב היינו משום דמשמע ליה דמיירי בכל ענין בין בזורק בין במושיט כדתניא [ז] ברישא [ח] הזורק פטור והמושיט חייב והשתא לא דמי למוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו דהתם מכחו בא לרה"ר:
ומוקף לכרמלית ועשאו רה"י. אומר ר"י דמשמע דדוקא מוקף לכרמלית דכיון דמוקף לכרמלית אין כ"כ סברא שיעשה רה"י מטעם דלאחרים עושה מחילה אבל מוקפת לרה"ר ועשאו רה"י פשיטא דלעלמו נמי מהני ומשום חורי רה"י [ט] ליכא לאיתויה כמו דרמיא בחרילא דלעיל דלא ניחא תשמישתיה לבני רה"י [י] כולי האי על הכותל: **לאחרים** עושה מחיצה כו'. גבי מוליא דבור לא שייך למימר הכי לחייב המשתמש מרה"ר על גבה כיון שאין המוליא עלמו גבוה י': **ואמאי** והא קא ממעט מארבע אמות. פירש בקונטרס דמשמע ליה דמיירי אפילו בד' אמות מלומלמות שעובי הדבילה ממעט מד' אמות וקשה לר"י דבענין זה אין נראה שיתחייב כיון שאגודו בפנים כמו מוליא חלי קופה לרה"ר דאינו חייב עד שיוליאנה כולה לחוץ [כ] דאטו אם זרק אדם רומח וכל דבר ארוך כל שהוא יתחייב כיון שראשו אחד יצא חוץ לד' אמות ואם בזורק ד' אמות הכי גמירי לה שיתחייב בכה"ג א"כ היכי פשיט מינה ועוד דאמאי משמע ליה טפי בהאי דזורק ארבע אמות בכותל דהוו מלומלמות משאר ארבע אמות השנויות בכל הש"ס ונראה לר"י דמיירי הכא שזרק חוץ לארבע אמות כמו בכל מקום והכי פריך והא קא ממעט מד' אמות שמקום הדבילה נתבטל מתורת רשות הרבים שבטל לכותל והרי הוא ככותל עב ולא הוי עוד על גביו [ל] רשות הרבים ואם זרק מחט או קוץ ד' אמות ונח על הדבילה או נתקע בתוכו היה פטור דהרי [מ] מקום הדבילה נתמעט מדין רשות הרבים ואפ"ה חייב הואיל ובתחילת הזריקה עד קודם הנחה היה שם רה"ר עליו והנחה ומיעוט רה"ר בהדי הדדי קא אתו והכא נמי הוה לן למימר הנחה וסילוק מחילה בהדי הדדי קאתו ומשני התם לא מבטלי [נ] ולהכי לא מבטל [ס] רה"ר: **זרק** דף כו' הנחת חפץ ועשיית מחיצה כו'. וא"ת אפילו ליכא בקיעת גדיים היכי חשוב לשויה תחתיו רה"י מ"ש מטרסקל ועמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד' דאמרינן (לקמן דף קא.) זרק ונח על גביו חייב משמע דוקא על גביו אבל תחתיו לא ואומר ר"י כגון שיש שתי מחילות של יתידות ובשלישית אמרינן פי תקרת דף יורד וסותם [ע]:

פירות

רש"י

מחיצה י'. שיהא הממלא עומד לפנים מן המחילה וממלא: **ואין** שותין הימנה. לעמוד על שפתה ולשאוב בכלי ולהכניס ראשו לחללה ולשתות כדתנן [ה] לא יעמוד אדם ברה"ר וישתה ברה"י שמא ימשוך הכלי אללו: **אלא אם כן הכניס ראשו ורובו.** למקום שהוא שותה [ו]: **הרי עקירה באיסור.** מרה"ר: **הרי הנחה באיסור.** ברה"י: **ממקום פטור קאתיא.** שאי אפשר שלא הגביה תחילה למעלה מן העמוד שהוא מקום פטור שאינו אויר רה"ר ואויר רה"י נמי לא הוי דכי אמרינן [ז] רה"י עולה עד לרקיע ה"מ כנגד רה"י אבל האי מקמי דלימטי לאויר עמוד אגביה למעלה מעשרה: **מתניתין היא.** הנוטל מהן והנותן על גבן חייב: **ברוקא דהדדי תפיתו.** כולכם רוק אחד אתם רוקקים: **ואת לא תסברא.** דמתני' היא: **במחט.** דאינה גבוהה: **דאית להו** [ח]. לסלע מורשא נמוך מי' וכיון דכולה גבוהה י' בר מהאי מורשא ואיהו לא הוי מקום חשוב הוי ליה חורי רשות היחיד [ט]: **אי נמי דרמיא.** מחט בחריץ שבסלע שבראשו ולא נפל מלמעלה מי' אלא לתוך י': **מוקף לכרמלית.** בכותל זה הקיפו בקעה שהיתה כרמלית ועל ידו נעשית רה"י כגון שהוקף לדירה או לא הקיפו בו ° אלא בית סאתים: **וזרק.** מרה"ר ונח על ראשו מהו: **או דילמא כיון.** דכותל זה עשאה לכרמלית זו רה"י: **כמאן דמלי דמיא.** והוי אבל ראשו כארעא סמיכתא כל החלל: **לאחרים.** כל החלל עשאו רה"י: **לעצמו לא כל שכן.** ראש הכותל: **ועקר ממנה חוליא.** והניחו ברה"ר מי מיחייב אע"ג דמקמי עקירה לאו רה"י הוה בשעת עקירה מיהא רה"י הוה: **וסילוק מחיצה.** בהנחה זו נסתלקה מחילת הבור שנתמעטה מעשרה מי מהני האי מיעוטא למיפטריה או לא: **בדבילה שמינה.** שנדבקה בפני הכותל: **ואמאי.** מיחייב הא מתני' ד' אמות קתני ואפילו מלומלמות וכי נח בפני הכותל נתמעט הזריקה מד' אמות כדי מקום הדבילה וקתני חייב כיון דמעיקרא ד' אמות הוה: **התם לא מיבטל ליה.** דבילה הלכך לאו מיעוט הוא: **על גבי יתידות.** דקות שהיו גבוהות י' ואין רחבות ד' ודף זה רחב ד' עשאו רשות היחיד: **מהו.** להתחייב בזריקה זו: **וחפץ על גביו.** ואם תימלי לומר הוא אם תימלי לומר כר' יוחנן [י] דהנחת חפץ ועשיית מחילה בהדי הדדי לא מיחייב הכא ודאי אדף לא מיחייב מיהו אחפץ מהו לחיובי: **דלא אפשר דלא מידלי.** החפץ מעל הדף בשעת הנחת הדף והדר נייח: **כעשיית מחיצה.** ברישא והדר הנחת החפץ דמי וחייב דבשעת הנחתו כבר נעשה דף רה"י: **היינו הנחתן.** ואם נטל מקלתן והוליא הוה עקירה:
לאו

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ג וכ' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף ג:
טז ג מיי' שם הל' כ:
יז ד שם הלכה כא:
יח ה מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ד ופ"ח מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הנוטל מהן והנותן על גבן:

גליון הש"ס

גמ' בעא מיניה רב מרדכי כו' וזרק ונח על גביו. עי' סוכה ד ע"ב תד"ה פחות מג': שם ואת"ל כיון דלא הוי מחיצה. עי' לעיל ח ע"א תוד"ה רקקה שם: רש"י ד"ה מוקף לכרמלי' וכו' אלא בית סאתים. עיין לעיל ז ע"א וצ"ע:

רבינו חננאל

בלי גזיזה היו טוות אותן כדאמרי' (לעיל ד' ע"ד) הטוה מע"ג בהמה בשבת וטויה בענין הזה צריכה חכמה יתירה: שתי גזוזטראות שתיהן רה"י הן כל אחת רשות לעצמה ורה"ר ביניהן. המושיט והזורק מזו לזו בתוך י"ט לדברי חכמים פטור אבל אסור וזה על עיקר משנתנו ששנינו מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין. **אבל** המושיט [והזורק] למעל' מעשרה אם היו שתיהן שלו ואין אחת גבוה מן האחרת אלא שתיהן מכוונות זו כנגד זו כבר פירשתי למעלה שמותר להושיט ולזרוק מזו לזו ואם אינן שתיהן שלו אסור להושיט ולזרוק מזו לזו משום [דלא ערבו] ואם חדא מידליא וחדא מיתתא אסור משום גזירה. **ואם** היו הגזוזטראות הללו עומדות למעלה מעשרה ברה"ר מכוונות להיותן דיוטא אחת ורשות אחת כיצד שמרכיבין נסר מזו לזו ע"ג רה"ר רחבה ד' טפחים כדי להיותן דיוטא אחת ורשות אחת אם עשה כן מבע"י הרי הן כרשות אחת ומותר לטלטל מזו לזו ע"ג הנסר המתוח מזו לזו ע"ג רה"ר ותנן בעירובין (דף עח) חריץ שהוא עמוק י' ורחב ד' ונתן עליו נסר שרחב ד' טפחים וכן ב' גזוזטראות זו כנגד זו מערבין אחת ואין מערבין שתים פחות מד' מערבין שנים ואין מערבין אחד השתא אם הגזוזטראות הללו הן למעלה מעשרה וניתן עליהן נסר רחב ד"ט מבעוד יום מותר לטלטל מזו לזו שנעשו שתיהן רשות אחת. **אבל** אם קדש [היום] ולא חוברו אסור להושיט מזו לזו בין נסר בין זולתי נסר אסור להושיט אחר שקידש היום והמושיט חייב הוא שכך היו עגלות במדבר היו ב' עגלות זו בצד זו ברה"ר והיו [מושיטין] קרשים ומציבין קרש על ב' עגלות ראשו [האחד על זו וראשו השני על זו] (זה על זה) כנסר שפירשנו ענינו למעלה. וזהו היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט מזו לזו חייב שכן היה דרך הלוים שהיו מושיטין הקרשים מזו לזו זו היא מלאכתן ולפיכך העושה כן בשבת חייב: **ירושל'** ולא היו זורקין תני בר קפרא כדי שלא לנהוג בזיון בקדשים לפיכך הזורק מזו לזו פטור אבל אסור. וראוי לעמוד בפירוש זה להזהר בו כי עמוק הוא. **ועלה אמר רב משום ר' חייא** עגלות תחתיהן וביניהן וצידיהן רה"ר. אמר אביי בין עגלה לעגלה כמלוא רחב [מ] עגלה וכמה אורך עגלה ה' אמות ואקשינן אמאי כיון דג' קרשים מניחין בעגלה בדרא תתאה ועל גבה מניחין אחרים ועולין וכל קרש רחבו אמה וחצי די לעגלה ארכה ד' אמות וחצי כדי שיעור הנחת ג' קרשים ופרקינן הרויח להן חצי אמה כי היכי דלא נידחקו קרשים. **אמר רבא וצידי עגלות ב' אמות ומחצה כמלא רחב עגלה.** ואקשינן למה לי כוליה האי הלא אורך הקרשים מוטלין לרוחב עגלה קצה הקרש בעגלה זו ב' אמות ומחצה וקצתו השני של קרש זה מוטל על העגלה אחרת ב' אמות ומחצה וכין ב' העגלות ה' אמות אמצעיים הקרש תלוי ביניהן אפילו אמה אחת ומחצה מן הקצה שלו מכאן בעגלה וכן מן הקצה השני דיו למה ה' אמות בפחות מהכי סגי. **ושנינן כי היכי דלא לידדו קרשים.** פי' אם הן שתי אמות ומחצה מיכן ושתי אמות ומחצה מיכן מוטלין בעגלה אפשר שישמט וירד הקרש ולא יכון נמצא שיעור רוחב העגלה ב' אמות ומחצה וצידה ב' אמות ומחצה כשיעור עגלה וכן בצידה השני נמצא שיעור העגלה וב' צדדיה ד' אמות ומחצה וכשהיו מהלכים במדבר קרשי המשכן היו מוטלין מעגלה זו לעגלה זו והיו הקרשים מוטלין רוחב הקרשים לאורך העגלות נמצאו שיעור העגלות כשטעונות קרשי המשכן ומהלכות מתפשטות בדרך ט"ו אמה (דו זו) תחתיהן וביניהן וצידיהן. **ואקשינן** אלא הא דקיי"ל דרך רה"ר ט"ז אמה וכדתנן בפרק המוכר פירות לחבירו ובפרק הכונס צאן לדיר וגמרינן לה ממשכן ממהלך העגלות העגלות הנה אינם אלא ט"ו אמה. ומשנינן הוה תמן בעגלות **אמתא אחריתי** פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא דהאי גיסא דהוה קאי בן לוי התם למחזי דאי משלפי קרשים נקיט בהו ומהדר אטבעי למקומן. וכן בגזוזטראות שמכוונות להיות דיוטא אחת ומושיטין נסרים מזו לזו המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים: **מתני' חולית הבור.** פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותן סביביו כדי שיהא לו כמעקה ואם החוליא גבוה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י וכן סלע כיוצא בה. **ואם נטל מרה"ר ונתן על גבו** או נטל מעל גבו והניח ברה"י חייב ואם אינה גבוהה י' או גבוהה י' ואינה רחבה ד' אינה כרה"י והעוקר ממנה ומניח ברה"ר פטור. **וזה** מפורש ביציאות השבת בארבע רשויות לשבת גדר ברה"ר גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה אבל מקום שיש לו רחב ד' ואינה גבוהה י' אם [אין] גבוהה מן הארץ ג'

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [נדה מב. ע"ש פרש"י], ב) [לקמן דף ק. וש"נ], ג) [לעיל ז: וש"נ], ד) לעיל ה., ה) [עירובין נט. לעיל יא.], ו) לעיל ז., ז) לעיל ז:, ח) לעיל צו., ט) לעיל ז:, י) עיין לעיל ז:, כ) לעיל צא:, ל) עיין עירובין כה. ובתוס' שם ד"ה אכסדרה.

הגהות וציונים

א] [צ"ל מרבה] (גליון) וכן הגיה המלא הרועים שכן הסדר דמסתמא לא הקדים רבא קודם רב יוסף וכ"ה בר"ח, אמנם ברמב"ן ז"ל מוכח שגירסתו רבא עיי"ש (ב"ש): ב] כתי' א"ר יונתן (ונכון דר' יוחנן הא איבעי ליה, דק"ס): ג] כצ"ל (גליון) הכוונה שצ"ל מיחייב בלא וא"ו דלהצד שנחשב סילוק מחיצה מיפטר, וא"כ לא שייך לומר "ומיחייב" רק להפסיק התיבות דעד כאן צד הספק, ואנן מיבעיא לן האם "מיחייב או לא מיחייב": ד] הלשון מגומגם דהול"ל לחלל הבור וגם מאי קמ"ל דבפירוש איתא בגמרא הכניס לה, ונ"ל שהכל דיבור אחד עם ד"ה ואין שותין, וסיומא דמתניתין דעירובין הוא עיי"ש (גנזי יוסף): ה] צ"ל דאית ליה (מהרש"ל דפו"ר): ו] נדצ"ל בר' יוחנן (מצוד דבש): ז] צ"ל כדתנן (ב"ש): ח] יש להוסיף דין רשות הרבים (ב"ש): ט] צ"ל הרי שמקום: י] צ"ל מבטל ליה כבגמ' או מבטליה (גליונות קה"י): כ] יש להוסיף מדין רה"ר (באה"מ): ל] נראה שהגליון הש"ס שייך לשורה שלפניה ובור וחוליתה וכו': מ] צ"ל אורך:

ליקוטי רש"י

אא"כ הכניס לה ראשו ורובו. דחיישינן שמא ימשך גופו למקום רגליו ויוליא הכלי עמו [עירובין כ.]. שמא יוליא הכלי אליו ונמצא מתחייב חטאת [לעיל יא.]. **כולכו ברוקא דהדדי תפיתו.** כולכם שמעתם שמועה אחת תפיתו לשון רוק והכירו בכמוצות תוף שדי בפרק אף על פי (דף סא:) [נדה מב.]. **כזורק באויר.** ופטור דלא נח ברשות הרבים דאין רשות הרבים למעלה מעשרה וברשות היחיד נמי לא נח שאינו מקום מסוים שיהא רחבו ארבעה שהרי לא נח בראש הכותל אלא בפניו. **כזורק בארץ.** דאויר רשות הרבים הוא וחייב וכיון דאויר רשות הרבים הוא ונח בכל דהו מיחייב ורשותא לנפשיה לא הוי לא כרמלית ולא מקום פטור הואיל ובפניו נח ולא נח בראשו שיהא מקום מסוים [לעיל צז:].

לאו היינו הנחתן בעי רבא אגוז בכלי וכלי צף על גבי מים מהו מי אמרינן בתר אגוז אזלינן והא נייח או דילמא בתר כלי אזלינן והא לא נייח תיקו שמן על גבי יין מחלוקת ר' יוחנן בן נורי ורבנן דתנן שמן שצף על גבי יין ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ר' יוחנן בן נורי אומר שניהם חיבור זה לזה אמר אביי בור ברה"ר עמוקה עשרה ורחבה שמנה וזרק לתוכה מחצלת חייב חילקה במחצלת פטור לאביי דפשיטא ליה דמחצלת מבטלא מחיצה כל שכן חוליא דמבטלא מחיצה לרבי יוחנן דמיבעיא ליה חוליא מחצלת פשיטא דלא מבטלא מחיצת' ואמר אביי בור ברה"ר עמוקה עשרה ורחבה ארבעה מלאה מים וזרק לתוכה חייב מלאה פירות וזרק לתוכה פטור מ"ט מים לא מבטלי מחיצתא פירות מבטלי מחיצתא תניא נמי הכי הזורק מן הים לאיסרטיא ומן האיסרטיא לים פטור ר"ש אומר אם יש במקום שזורק עמוק עשרה ורחב ארבעה חייב: **מתני'** הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ הזורק בארץ ארבע אמות חייב: **גמ'** והא לא נח א"ר יוחנן בדבילה שמינה שנינו א"ר יהודה אמר רב א"ר חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן לר"מ דאמר חוקקין להשלים מיחייב לרבנן דאמרי אין חוקקין להשלים לא מיחייב תניא נמי הכי זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא ר"מ מחייב וחכמים פוטרין א"ר יהודה אמר רב תל המתלקט עשרה מתוך ארבע וזרק ונח על גביו חייב תנ"ה מבוי ששוה לתוכו ונעשה מדרון לרה"ר או שוה לרה"ר ונעשה מדרון לתוכו אותו מבוי אינו צריך לא לחי ולא קורה רבי חנינא בן גמליאל אומר תל המתלקט עשרה מתוך ארבע וזרק ונח על גביו חייב: **מתני'** זרק לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לד' אמות פטור חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ד' אמות חייב: **גמ'** והא לא נח אמר ר' יוחנן והוא שנח על גבי משהו תניא נמי הכי זרק חוץ לד' אמות ודחפתו הרוח והכניסתו ואע"פ שחזרה והוציאתו פטור אחזתו הרוח משהו אף על פי שחזרה והכניסתו חייב אמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה על גבי משהו יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה רבינא למרימר
לאו

לאו היינו הנחתן. ואם נטלו משם לאו עקירה היא: **שמן על גבי יין.** לענין שבת מחלוקת ר' יוחנן בן נורי ורבנן: **דתנן שמן.** של תרומה: **שצף על גבי יין.** של תרומה משום הכי נקט טבול יום משום דפוסל ואינו מטמא הלכך לא פסל אלא שמן בלבד דלאו חיבור הוא למיהוי כחד ואילו הוה טמא הוה מטמא ליה לשמן ושמן פסל ליה ליין: **שניהם חיבור.** דהוי כחד ונפסל אף היין ולענין שבת נמי לרבנן הוה ליה כאגוז על גבי מים ולרבי יוחנן הוה ליה כמים על גבי מים: **וזרק לתוכה מחצלת.** משום סיפא נקט ליה דבעי למימר חלקה במחצלת פטור לאשמעי' דהנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדדי פטור והכא[ד] סילוק מחיצה דזיל הכא ליכא ארבעה וזיל הכא ליכא ד' דבצר ליה עובי מקום מחצלת: **כל שכן חוליא.** דסילוק מחיצה ודאי הוא דמבטיל לה (א): **לרבי יוחנן מחצלת פשיטא ליה דלא מבטלה.** דאי נמי אמרינן סילוק מחיצה והנחת חפץ כי הדדי פטור הכא חייב דלא מבטל ליה הלכך לאו סילוק מחיצה היא: **וזרק לתוכה.** מרה"ר מידי דנייחא כגון אבן או מים: **חייב.** ולא אמרינן כיון דמלא הוא לא הוי רה"י דמבטל להו מחיצות: **מלאה פירות.** פטור דבטיל מחיצות כאילו מלאוה עפר: **תניא נמי הכי.** דמים לא מבטלי מחיצה: **מן הים לאיסרטיא.** מכרמלית לרה"ר פטור: **איסרטיא.** הוא סרטיא: **ר"ש אומר אם יש.** בים במקום שזורק גומא מיוחדת לבדה עמוקה עשרה ורחבה ד' רה"י לעצמה היא ולא הוי כשאר ים אף על גב דים נמי עמוק הוא וממילא שמעינן מדר"ש דמים לא מבטלי מחיצה: **גמ' רבי מאיר ורבנן.** דאיפליגו בחוקקים להשלים בפ"ק דיומא (דף יא:) ובעירובין (ד' יא:) לר"מ דאמר חוקקין להשלים במקו' שיש כדי לחוק הכא חייב דרואין הסור כאלו הוא ארבע[ה]: **תל המתלקט.** שהוא מדרון והולך ומתלקט מעט מעט עד שמגביה י' מתוך ד"א הרי הוא כאלו זקוף כולו והוי רה"י במקום גובהו ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב ודוקא נקט מתוך ד' אמות דאי מתוך ה' הרי הוא כשאר רשות הרבים דניחא תשמישתיה להילוך: **ונעשה מדרון לרה"ר.** שהיה קרקע המבוי גבוה מקרקע רה"ר והולך לשפע אצל פתחו לצד רה"ר או שהיה שוה לרה"ר ונעשה מדרון לתוכה[ו] שהיה רה"ר גבוה מקרקע המבוי וכניסת המבוי נמי מן הפתח ולפנים גבוה כקרקע רה"ר ברחב אמה או חצי אמה ואח"כ הוא נעשה מדרון לצד דופן האמצעי: **אותו מבוי אינו צריך לחי.** דאותו גובה שבצד הפתח הוה ליה מחיצה אף על פי שהוא משפע והולך: **מתני' זרק חוץ לד"א ונתגלגל כו' חייב.** לא שנפל לארץ דא"כ לא צריכא למימר אלא שהרוח גלגלתהו מן האויר לתוך ד' אמות: **גמ' והא לא נח.** חוץ לד'[ז] ואמאי אזלינן בתרה: **שנח ע"ג משהו.** שעמד קצת ואח"כ נתגלגל והוא הדין אם אחזתו הרוח באויר ועכבתו מעט ואחר כך הכניסתו דחשיב נמי הנחה אם בתוך ג' הוא: **ודחפתו הרוח.** בעודו באויר: **אחזתו משהו.** הרוח עכבתו במקומו מעט: **לרבנן.** דפליגי עליה דר"ע [ח] בזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע דלית להו קלוטה כמי שהונחה לא תימא בתוך ג' מודו אלא אפילו תוך ג' נמי צריך שינוח ואם עבר רה"ר כולה פטור ונפקא מינה נמי לזורק ד' אמות וכשבא לנוח והגיע לתוך ג' נזכר שגגתו על שלא נח פטור כדאמרינן במתני' (דף קב.) על שתהא תחלתו וסופו שגגה ולא אמרינן על שלא נזכר הוה ליה מונח:
לאו

פירות מבטלי מחיצתא. וא"ת ומ"ש מדבילה שמינה דאמרינן לעיל דלא מבטלי ואביי דהכא אית ליה שינויא דבדבילה שמינה שנו כדאמר בפ"ק (דף ז:) זימנין משני ליה בכותל דלית ביה חור ובדבילה שמינה כו' וי"ל דדבילה אינה עומדת כל כך להתבטל שם בכותל כמו שרגילין לבטל פירות בבור כעין תבואה אי נמי דבילה דבר מועט הוא ולא מבטלא אבל בור מלא פירות או אפילו מבטל רה"י וה"ה דגרעין אחד או דבר מועט לא מבטל רה"י וא"ת היכי ממעטי הני פירות והא אמר בפרק חלון (עירובין עז.) כל דבר הניטל בשבת אינו ממעט ואפי' אי איירי הכא בטבל שאין ניטל בשבת מ"מ כיון דניטל מן התורה הזורק לתוכו אמאי פטור ואומר ר"י דמן התורה ממעט כל דבר ואפילו הניטל ומדרבנן הוא דגזרו דדבר הניטל אינו ממעט ולהכי לא קאמר מותר לזרוק בתוכו אלא קאמר הזורק לתוכו פטור משמע דאיסורא דרבנן איכא ואפילו בחריץ שבין שתי חצרות אמרו דדבר הניטל אינו ממעט אע"ג דהוי לקולא דלא אסרי אהדדי אבל ק"ק דבפרק חלון (שם) מייתי על בית שמילאוהו תבן דהוי לענין אהל דאורייתא:

והלכה ונחה בחור כל שהוא כו'. בחור מפולש איירי והאי חוקקין להשלים היינו לשויה מקום ד' כדפי' בפ"ק (דף ז:): **והא** לא נח. וא"ת מאי פריך והתניא לעיל (ד' צז.) תוך ג' ד"ה חייב אע"ג דלא נח ואין נראה לומר דאתוך ד' אמות קאי אמאי פטור הא לא נח וא"כ כשנח אחר כך חוץ לארבע יתחייב דהא [מתניתין[ס]] נמי הכי משמע דאתוך לד' אמות פריך אמאי חייב וי"ל דפריך לרבא דאמר תוך שלשה לרבנן בעי הנחה ע"ג משהו:

אחזתו הרוח משהו כו'. פי' שעיכבתו ע"ג קרקע או אפי' באויר כדפי' בקונט' דחשיבה אחיזת הרוח כמונח על גבי משהו ונראה דע"ג קרקע (ב) אפי' לר' יהודה דהיינו רבנן דקאמר רבא דצריך הנח' מודה (ג) דלא בעינן[ע] כדפי' לעיל (דף פ.) ומיהו ק"ק דבסמוך מסקינן איפכא דמתגלגל כיון דאין סופו לנוח לאו כמונח דמי אבל האי כיון דסופו לנוח כמונח דמי וחזר ר"י לפרש דודאי רבי יהודה סבר כר"ע דקלוטה כמו שהונחה (ד) היכא דבעי שתנוח שם כי ההוא דפירקין אבל בההוא דפרק בתרא דעירובין (ד' צז:) היה קורא בספר דלא בעי שתפול שם בעי ר' יהודה הנחה על גבי משהו ורבא קאמר דרבנן דר"ע לית להו קלוטה כמו שהונחה דמיא בשום מקום אפי' רצונו שתנוח שם אפילו תוך ג' ולא ס"ל כברייתא דלעיל[ט] דקתני תוך ג' ד"ה חייב אלא סבר כברייתא דהכא דקתני אחזתו הרוח משהו ומתניתין נמי משמע דאיירי בנח משהו כלאוקי ר' יוחנן דומיא דרישא דקתני תוך ד' אמות פטור דאיירי בשנח דאי לאו הכי אמאי מיפטר ורב חלקיה בר טוביה דאמר לעיל[ט] תוך שלשה ד"ה חייב מוקי מתניתין בדלא נח ורישא דקתני פטור מיירי כגון שפסק כחו ומתמת הרוח נתגלגל חוץ לארבע:

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה כב:
כ ב שם הלכה כג:
כא ג מיי' שם הל' יח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יב:
כב ד מיי' שם:
כג ה מיי' שם הלכה יח וסמג לאוין סה טוש"ע שם סעיף יד:
כד ו מיי' שם הל' טו:
כה ז מיי' פי"ז שם הל' ד טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף לו:
כו ח ט מיי' פי"ג שם הלכה כג:
כז י מיי' שם הל' טז [וע"ש בכ"מ]:

רבינו חננאל

טפחים הא קיי"ל דכל פחות משלשה דארעא כארעא קאי ואם גבוהה ג' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה ככרמלית ובמקום פטור הוא ואינו לא כרה"ר ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל [אינו] רחב ארבעה מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונותן לו נוטל מבעה"ב ונותן לו ואמרינן האי אסקופה מאי היא ואוקימנא [באסקופת] כרמלית ואקשינן עלה סוף סוף איסורא דרבנן איכא ושנינן דלית בה ד' על ד' וכו' יוחנן דאמר מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו. השתא דתנינן בחולית הבור והסלע פחות מכאן פטור אם הן פחות בגובה ואין פחות ברוחב הוא פטור אבל אסור ואם פחות ברוחב פטור ומותר בלבד שלא יחליף. **ודייקינן למה ליה למיתנא חולית הבור והסלע.** מסייעא ליה לר' יוחנן דאמר בור וחוליתו מצטרפין לעשרה והא דר' יוחנן בהמוצא תפלין (ד' צט) בענין בור ברשות הרבים וחולייתו גבוהה י' טפחים והיכי דמי כגון תל ברה"ר חקק בו עד ארעית (כנגד) וה"ר מקצתו עשאו ביד ומקצתו עשאו חוליא על הבור וארעית הבור עם רה"ר שוה לו והבור עצמו גבוהה מרה"ר וחולייתו למעלה ממנו אם גבוה הבור וחולייתו שניהם יחדיו עשרה טפחים הרי הן מצטרפין ולמעלה מן החוליא רשות אחרת: **וגרסינן בירושל'** דקדוק אחד א"ר יוחנן (העומד) [העמוד] והחלול מצטרפין לארבעה והוא שהיה (העומד) [העמוד] רובה על החלל והחלל זהו פתיחת הבור (והעומד) [והעמוד] הוא רחב החוליא העומדת שהיא שפת הבור אם נמצא מן השפה אל השפה ד' טפחים אע"פ שיש חלל באמצע הרי הוא רה"י כמו שפירשנו: **בעא רב מרדכי מרבה עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וזרק ונח על גביו מהו.** בעיא זו עיקרא כי רה"ר תופשות עד עשרה ומי' ולמעלה מקום פטור הוא לפיכך אם הגביה אדם חפץ מרה"ר ולא הגביה יותר מי' טפחים אלא לאלתר שהגיע לעשרה הניחו ע"ג העמוד חייב אבל זרקו למעלה מי' מעקם כשהוא ברה"ר ויש במחשבתו שאם יפול ינוח ברה"י אלא שבזריקתו יצא ברה"ר למקום פטור שהוא האויר ואח"כ חזר ונפל ונח ברה"י מי אמרינן הרי עקירה ברה"ר והנחה ברה"י ועביד עקירה והנחה נכנס למקום פטור חייב או דלמא כיון דממקום פטור הוא דקא אתיא פטור. **ופשטו ליה רבה ורב יוסף ואביי מתניתין היא.** הלא תראה חולית הבור והסלע שגבוהין י' ורחבין ד' מכוונין הנותן על גבו חייב וכן הנוטל מעל גבו חייב ואי אפשר הנותן והנושא שאין מגביה משהו וימצא יוצא למעלה מעשרה ואח"כ יורד ונח בחוליא או לסלע וכן הנוטל מעל גבו ומניח ברה"ר ואעפ"כ חייב. **ואקשינן** עלייהו ודלמא מתניתין בדבר דק כמו מחט דאפשר למשקליה ולאתוייה בלא הגבהה השיבו לו מחט נמי אי אפשר דלא מידלא פורתא והני מילי דחיות הן ושניא הא שמעתא מדרב חסדא דיציאות השבת כדבעינן לפרושי לקמן: **א"ר מיאשא בעו ר' יוחנן כותל ברה"ר גבוה עשרה ואינו רוחב ד'** ומוקף כרמלית ועשאו רה"י חוק ונח על גביו מהו פי' כגון שהיה הכותל מחיצה בין רה"ר לכרמלית אח"כ בנה כותל בכרמלית שכנגדו ועשה הכרמלית ההיא רה"י מי אמרינן הרי הכותל זה בחזקתו וכיון שאין בו רחב ד' מקום פטור הוא או דלמא כיון שעשאו [רה"י] כמאן דמליא שאר ד"ט דמי. **ופשטינן** כשהיה כותל לכרמלית מקום פטור היה והשתא דהוה ליה כותל רה"י כיון שנח עליו כמאן דנח ברה"י דמי שאם זה הכותל הוא שעושה הכרמלית ההוא רה"י כ"ש שיעשה הכותל ההוא רה"י וכן אמר עולא ק"ו לאחרים נעשה מחיצה לעצמו לא כ"ש וסלקא בהאי טעמא: **בעי ר' יוחנן בור ברה"ר עמוקה ט' ועקר חוליא ממנו** שיש בה טפח ובעקירת החוליא נגמר הבור רה"י כדתניא חריץ עמוק עשרה ורחב ד' זו היא רה"י גמורה והניח החוליא ההוא ברה"ר מאי מי אמרינן עקירת חפץ ממקומו ועשיית מחיצה בהדי הדדי קא אתינן וחייב או לא. **ופשיטא** אם תמצי לומר כיון דבשעת עקירה לא מרה"י עקר ובעקירתו הוא דהוה רה"י לא מחייב אבל זו הבעיא השנית אם הבור עמוק עשרה שהוא רה"י גמורה ועקר חוליא מרה"ר ונתנה לתוכה ובנתינת החוליא לתוכו נתמעט הבור מעשרה מי אמרינן כיון דבשעת התחלת הנחה רה"י גמורה הוא מיחייב או דלמא כיון שבהנחת החוליא נסתלקה המחיצה ונתמעט הבור פטור א). **ואקשינן והא לא נח** וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו הלא כיון שעמד ברחוק ד' אמות מצומצמות מן הכותל וזרק בכותל דבילה שמינה ונדבקה בכותל הרי מיעטה הדבילה הד' אמות שבינו ובין הכותל אעפ"כ הוא חייב הכא נמי כיון שהניח החוליא בבור עמוק י' אע"פ שמיעטו החוליא והא חייב. **ופרקינן** שאני התם דדבילה לא מבטל לה ודעתו לנוטלה לפיכך לא ממעטא אבל החוליא בטולי מבטל לה לגבי בור ויש

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל דף ה:, ב) ג"ז שם עירובין דף עח: [טבול יום פ"ב מ"ה], ג) לעיל ז: לו: לט:, ד) [לעיל ז: ולט:], ה) ג"ז שם, ו) [ג"ז שם וש"נ], ז) [לעיל פ. עירובין לח:], ח) [לעיל לז.], ט) צז ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כ"ש וכו' דמבטל לה התם לר' יוחנן דמיבעיא ליה חוליא מחצלת פשיטא ליה כצ"ל והד"א[ז]: (ב) תוס' ד"ה אחזתו וכו' ונראה דע"ג קרקע. נ"ב פי' אפי' במתגלגל ואפי' לא אחזתו הרוח: (ג) בא"ד דלא בעינן כדפרי' לעיל. נ"ב בפ' המוציא יין דף פ בד"ה והא אמר: (ד) בא"ד כמי שהונחה דמיא היכא וכו' כי ההיא דפירקין. נ"ב בד' לז ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' חילקה במחצלת. עיין בחידושי הרשב"א לעיל ה ע"א ד"ה רמנה ששה:

הגהות וציונים

א] כת"י והא נייד (ולעיל ה ע"ב איתא והא לא נייח דנייד): ב] בכת"י נוסף שמן שצף על גבי יין (וכ"ה לעיל ה ע"ב): ג] הגר"א מוחק תיבות "על גבי" עיין לקמן ע"ב בהגהות הגר"א: ד] יש להוסיף הוי סילוק (באה"מ): ה] צ"ל ארבעה וכ"ה בכת"י: ו] בכת"י לתוכו (כ"ה בגמ', בדפו"ר לתוכ'): ז] בחי' הר"ן מביא הגירסא ברש"י והא לא נח במקום שנפל שם תחלה ואמאי אזלינן בתרה (ועיי"ש מה שכתב על זה): ח] צ"ל מתניא נמי הכי (דפו"ר, גליונות קה"י, ב"ש): ט] דלא בעינן הנחה כדפי' לעיל דיש חילוק בין מתגלגל ובין אינו מתגלגל כצ"ל (גליון): י] בדפו"י מתחיל הדיבור "התם" לרבי יוחנן והמהרש"ל דפו"ר מחקו ובדק"ס כ' דקאי אדיבור הקודם וצ"ל דמבטיל לה התם:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

חשק שלמה על רבינו חננאל

א) נראה דחסר כאן בדברי רבינו ז"ל ותפסוט ליה מדידיה דתנן הזורק וכו' למטה מי' טפחים כזורק בארץ:

לאו היינו מתני' וא"ר יוחנן והוא שנח [א] ע"ג משהו א"ל מתגלגל קאמרת מתגלגל אין סופו לנוח אבל האי כיון דסופו לנוח אע"ג דלא נח כמאן דנח דמי קמ"ל: **מתני'** *הזורק בים ארבע אמות פטור ב אם ו) היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק לתוכו ד' אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מעשרה טפחים רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ד' אמות חייב: **גמ'** א"ל ההוא מרבנן לרבא בשלמא הילוך הילוך ח) תרי זימני הא קמ"ל הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך ט) תשמיש ע"י הדחק לא שמיה תשמיש אלא רקק רקק תרי זימני למה לי חד בימות החמה וחד בימות הגשמים וצריכי דאי תנא חדא ה"א ה"מ בימות החמה דעבידי אינשי דמסגי לאקורי נפשייהו אבל בימות הגשמים לא ואי אשמעינן בימות הגשמים דכיון דמיטנפי לא איכפת להו אבל בימות החמה לא אביי אמר ג איצטריך סד"א ה"מ היכא דלא הוי ד' אמות אבל היכא דהוי ד' אמות אקופי מקפי ליה רב אשי אמר איצטריך ס"ד אמינא ה"מ היכא דהוה ד' ט) אבל היכא דלא הואי ארבעה מיפסעי פסעי ליה ואזדא רב אשי לטעמיה דאמר רב אשי האי מאן דזריק ונח אגודא דגמלא מיחייב ט) שהרי רבים בוקעין בו: **מתני'** הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור ד ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו: **גמ'** איתמר ספינה רב הונא אמר ה) מוציאין הימנה זיז כל שהוא וממלא רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ה עושה מקום ארבעה וממלא רב הונא אמר מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא קסבר כרמלית מארעא משחינן ואוירא מקום פטור הוא ובדין הוא דזיז נמי לא ליבעי אלא כי היכי דליהוי ליה היכרא רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי עושה מקום ארבעה וממלא קסברי ו כרמלית משפת מיא משחינן ז) מיא ארעא סמיכתא אי לא עביד מקום ארבעה קא מטלטל מכרמלית לרה"י א"ל רב נחמן לרבה בר אבוה ולרב הונא דאמר מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא זימנין דליכא עשרה וקא מטלטל מכרמלית לרה"י אמר ליה גמרינן דאין ספינה מהלכת בפחות מעשרה והא מורשא אית לה אמר רב ספרא גשושי אזלי קמה א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין לרב חסדא ולרבה בר רב הונא דאמרי עושה מקום ארבעה וממלא שופכין דידיה היכי שדי להו וכ"ת דשדי להו באותו מקום מאיסי ליה [ז] דשדי להו אדפנא דספינה והא איכא כחו י) כחו בכרמלית לא גזרו ומנא תימרא דתניא ספינה אין מטלטלין לא מתוכה לים ולא מן הים לתוכה

רבי

לאו היינו מתניתין. דקתני חוץ לארבע אמות ונתגלגל כו' חייב ואמר רבי יוחנן והוא שנח הא לא נח לא מדלא אוקמא רבי יוחנן כגון שבא לתוך ג': מתגלגל קאמרת. דבר שהרוח מגלגלו באויר קאמרת: כיון דסופו לנוח. ונזכר עד שלא נח נימא כמונח דמי דהא סופו לנוח וכבר בא לתוך ג': **מתני'** וכמה הוא רקק מים. כמה עומקו דנימא אכתי רה"ר הוא ולא נעשה כרמלית. רקק גרדיל"א: **גמ'** הילוך הילוך. דנקט תרי זימני רשות הרבים מהלכת בו חד למימרא דאי אין רגילין להלך בו פטור וכי רגילין להלך בו חייב ואע"ג דהילוך ע"י הדחק הוא וחד לאשמעינן דדוקא הילוך ע"י הדחק שמיה הילוך אבל תשמיש לרבים ע"י הדחק כגון גומא תשעה ברה"ר אע"ג דחזיא לאצנועי ביה כומתא וסודרא י) לא הוי תשמיש למיהוי ההוא גומא רה"ר כעמוד ט' שהרבים מכתפין עליו דאמרינן בפ"ק י) דהוי רה"ר: **אלא רקק תרי זימני** למה לי. לאשמעינן הילוך על ידי הדחק אחרינא: **דלא הוי ד' אמות.** רוחב דלא טריחא להו מילתא לעבור בתוכו ונוח לעבור מלהקיף ולילך לראשו שהוא כלה שם: **אבל היכא כו'.** הדר תניא זימנא אחריתי לאיתויי הא: ה"מ. דהוי ר"ה: **היכא דהוי רחבו ד' אמות** ז). דלאו אורחיה למפסעי אלא עברי בגויה: **אגודא דגמלא.** על דף שבגשר המוטל לרוחב הגשר כשאר הדפים ומודלג מחבירו: **חייב.** ואע"ג דאיכא דמיפסעו פסעי ולא מנחי כרעייהו עלה איכא טובא דעברי עליה: **מתני'** מן הים ליבשה. מכרמלית לר"ה: מן הים לספינה. מכרמלית לרה"י: מטלטלין מזו לזו. ובגמרא ח) פריך פשיטא: שמוקפות. סמוכות זו לזו כמו אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף לב:): **אין מטלטלין מזו לזו.** דמהפסק כרמלית ח) מיפרשי מהדדי ואנן מוקמינן לה בגמרא ט) שהספינות של שני בני אדם וע"י עירוב מטלטל מזו לזו הלכך כי מיפרשי ומפסקה כרמלית בטל עירוב: **גמ'** ספינה. המפרש בספינה בים: **מוציא** זיז כל שהוא. מדופני הספינה על המים להיכר בעלמא כדמפרש ואזיל: **וממלא.** מן הים ומכניס לספינה: **מקום ארבעה.** חלל ד' מוקף מחילות קטנות ומחילה תלויה מתרת במים: **כרמלית מארעא משחינן.** י' של אויר שנתנו חכמים לאיסור כרמלית כדאמרינן בפ"ק (דף ז.) ותופסת עד י' מקרקעית הים משחינן להו ואוירא שהוא למעלה מי' ואפילו הן מים הוי מקום פטור הלכך בהיתירא קא שקיל לכתחלה: **דליהוי ליה היכירא.** לכרמלית גמורה: **ארעא סמיכתא** היא. וכל המים כרמלית הן: **סמיכתא.** עבה: **זימנין דליכא.** במים עמוקה עשרה ואי נמי מארעא משחינן כולה כרמלית היא: **גמירי אין ספינה מהלכת כו'.** דכל היכא דתניא ספינה ולא תני עריבה גדולה היא: **והא מורשא אית לה** גרסי'. ראש הספינה הולך ומגביה מן המים ואפילו (א) היו המים פחותין מי' אין גוששת שם ואם ממלא כנגד אותו מקום מטלטל מכרמלית לרה"י: **גשושי אזלי קמה.** בני אדם ממשמשים בכלונסות את עומק המים ואין מניחין לילך הספינה אלא במקום עמוק שמא תמהר לילך ותשכון לארץ במקום מושבה: **עושה לה מקום** ד'. אלמא כל המים כרמלית הן: **שופכין דידיה.** מים רעים כגון רחילת כוסות וקערות: **מאיסי ליה.** המים שימלא שוב דרך אותו מקום: **דשדי להו.** בכ"מ שירצה על דופני הספינה והן יורדין לים: **והא איכא כחו.** נהי דלא זריק להדיא לים מיהו מכחו הן באין לים:

עמוקה

עושה מקום ארבעה וממלא. פירש בקונטרס עושה מחילות קטנות ואין נראה לר"ת ולר"י דהא תנן בפרק כילד משתתפין (עירובין דף פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין ממנה מים בשבת אא"כ עשו לה מחילה גבוה י' כו' אלא עושה מקום (ג) היינו שיהיה הזיז רחב ארבע טפחים כדי שלא יהיו המחילות עשויות לפחות מארבע ט) ולמאן דשרי הכא בזיז כל שהוא לא תקשי דמוקי התם כשאין המים עמוקים י' אי נמי התם גזרינן שמא יעלה הים שירטון כדגזרינן בפרק קמא דעירובין (דף ח.) אבל ספינה לעולם אין מהלכת בפחות מי' ולא שייך למגזר:

גמירי דאין ספינה מהלכת למטה מי'. והא דקאמר בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג.) במהלכת ברקק התם מיירי בספינה קטנה אבל הכא בספינות גדולות שטוענין אותן ביותר ונשקעות הרבה במים ואין מהלכות בפחות מי' ט) ומיהו נ"ל דאף הכלי שדולה בו ונשקע במים הוי למעלה מי' דאי לאו הכי היאך ממלא:

ודילמא מורשא אית לה. פירש ר"ח דילמא יש מורשא לקרקע שסמוך לספינה שהקרקע גבוה שם ואם יוליא דרך שם יהיה למטה מעשרה במקום מילואו כיון שהקרקע גבוה שם אבל רש"י למפרש מורשא דספינה לא יתכן לשון ודילמא דגרסינן בכל הספרים וגרסינן י) והא מורשא אית לה: **כחו** בכרמלית לא גזרו רבנן. והכי נמי משני בפרק תולין (לקמן דף קמא.) גבי הא מאן דספי במיא כו'. וק' לר"י דבפרק כילד משתתפין (עירובין דף פח.) אמרי' גבי גזוזטרא שהיא למעלה מן המים לא שנו אלא למלאות אבל לשפוך אסור משום שהמים נדחין מכחו חוץ לארבע אמות אלמא כחו בכרמלית אסור ויש לומר דגזוזטרא פעמים שהיא סמוכה למקום שרה"ר מהלכת וגזרו כחו בכרמלית משום כחו ברשות הרבים אבל בספינה לעולם הוי כחו בכרמלית לא גזרו:

רבי

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פי"ד מהל' שבת הל' ד ויא סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יד:

כט ב ג מיי' שם הל' כד:

ל ד מיי' פ"ג מהלכות עירובין הלכה כה:

לא ה ו מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ה ופט"ו הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף יח וסי' שנה סעיף א:

[לא] [ז] [מיי' פט"ו שם הלכה יט סמג שם טוש"ע א"ח ריש סי' שנה]:

רבינו חננאל

לומר דממעטא בבור ופטור הוי איבעיא לא אפשטא: בעי רבא זרק דף ע"ג יתידות. כגון טרסקל בראש קנה דנעשה רה"י ואמרינן מאי קא מיבעיא ליה הנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי היינו בעיא דר' יוחנן דאיבעיא ולא אפשיטא אלא כי קא מיבעיא ליה לרבא כגון שזרק דף ויש על גביו חפץ ונח הדף על גבי יתידות והחפץ על גביו מי אמרינן אפי' זה כהנחת חפץ ובהנחתו נעשית מחיצה דמי או דלמא כיון דלא אפשר שלא מידלא החפץ מעט ואח"כ יפול על הדף נמצא שנעשה מחיצה ואח"כ נותן החפץ עליו וחייב ועלתה בתיקו: **אמר רבא פשיטא לי** זרק מים על גבי מים או שעקר מים מרה"י והניחן על גבי מים ברה"ר חייב וזו היא הנחתן זרק או שהניח אגוז על גביהן וצף על גביהן לאו הנחה היא ופטור ואגוז בכלי וכלי ע"ג המים לא אפשיטא שמן על גבי מים פלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבנן: **אמר אביי בור ברה"ר** עמוק עשרה ורחב ח' זרק לתוכה מחצלת חייב דעדיין חדא רשותא היא אבל נתכוון לחלקה במחצלת הויין להו ב' בורות עמוקין עשרה ואין בכל אחד רחב ד' שהרי מיעטן המחצלת מלהיות בכל אחד ד' ויצאו מתורת רה"י והרי הן מקום פטור. **והא** דאביי פליגא אדר' יוחנן דהא ר' יוחנן בעי ליה חוליא מבטלא מחיצתא או לא וכיון דחוליא מיבעיא ליה מחצלת פשיטא ליה דודאי לא מבטלא מחיצתא ועדיין רה"י היא ולאביי דפשיטא ליה דמבטלא מחיצתא כ"ש חוליא דודאי מיבטלא מלתא דמיבעיא ליה לר' יוחנן פשיטא ליה לאביי. **ומים בבור לא ממעטי** לה ולא מבטלי מחיצות אבל פירות (שביכר השומן) [שבכירה ושמין] בבור אם נתן כלום למעל' פטור דפירי מבטלי מחיצתא וה"מ דבטלינהו גבי בור אבל אי אצנעינהו לפידי בבור למהדר ולמיכל מינייהו לבתר הכי לא ממעטי בבור: **מתני'** הזורק ד' אמות בכותל אם נתכוון לזרוק למעלה מעשרה טפחים בכותל הרי הוא כזורק באויר והזורק באויר פטור ואם נתכוון למטה מי' טפחים בכותל הרי הוא כזורק בארץ והזורק בארץ ד' אמות חייב. **ואקשינן** עלה הזורק למטה מי' טפחים חייב והא לא נח ואוקמא ר' יוחנן בזורק דבילה שמינה שיש בה לחלוחית ונדבקת בכותל חייב שהרי נגמרת מחשבתו כאשר ניטוחה זו היא הנחתה. **הא דאמר ר' חייא זרק למעלה מי' טפחים בכותל והלכה ונחה בחור שהוא מחלוקת ר' מאיר ורבנן.** פירוש כגון שהיה זה החור עצמו כגבוה י' טפחים ומקרקעית החור ולמטה עשרה טפחים מכותים ואלו היה בחור ד' על ד' דברי הכל כרה"י וחייב הזורק מרה"ר לתוכו ושמעתין בחור דלית ביה ד' על ד' דר' מאיר סבר כל כי האי גוונא חוקקין להשלים וכיון שיש בעובי הכותל לחוק ולהשלימו לחור היה ד' על ד' רואין בכוונת הלב כאלו חקוק הוא ויש בו ד' על ד' וחייב וחכ"א אם יש בחור הזה ד' על ד' [חייב] אבל לחוק ולהשלים אין חוקקין כי האי גוונא חקיקה בלבו אלא הרי הוא כגדר גבוה י' טפחים ואינו רחב ד' שהזורק לתוכו פטור. **והא דר' מאיר וחכמים מפורש בפרק א' דעירובין** כיפה ר' מאיר מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה עשרה שחייבת אמר אביי הכל מודין אין ברגליה שלשה ולא כלום יש ברגליה ג' ואינה רחבה ד' ולא כלום הוא כי פליגי היכא דרחבה ד' ויש ברגליה ג' ואינה גבוה י' ויש בה לחוק ולהשלימה לעשרה דר"מ סבר חוקקין להשלים וחכמים סברי אין חוקקין להשלים וזה הוא (ביוה"כ) [בסוכה] פרק א' דחוקקין להשלים ומפורש נמי בפרק המוצא תפלין בעניין מפתח שהוא למעלה מעשרה. אמר אביי ש"מ מהא מתניתא תלת וחדא מינייהו חוקקין להשלים: **ירושלמי** אם יש חור בכותל מחלוקת ר' מאיר וחכמים על דעתיה דר' מאיר יש בו ד' על ד' בין אין בו את רואה את הכותל כגמום על דעתייהו דרבנן אין את רואה את הכותל כגמום אלא כסתום. **והך דרב חסדא דיציאות השבת** דאמר נעץ קנה ברה"י וזרק ונח על גביו חייב אפי' גבוה מאה אמה שרה"י שלה עולה עד לרקיע לא דמיא להא לא ליבעיא דמרדכי ולא להא דר' חייא דהני בעמוד עומד ברה"ר וחלק רשות לעצמו בגובהו וכותל שהוא ברה"ר ונח בחור שהוא למעלה מי' טפחים אבל דרב חסדא בעמוד ברה"י ועקר אדם חפץ מרה"ר וזורק ברה"י למעלה ונח ע"ג עמוד שהוא ברה"י אפילו ע"ג ק' אמה חייב שכבר זרק מרה"ר לרה"י וקא אמרי' בה אמר אביי ברה"י כ"ע לא פליגי כדרב חסדא והאי חור אם היה בתוך י' לא חשיב לא כרה"ר ולא כרה"י דאתמר חורי רה"ר אביי אמר כרה"ר דמו רבא אמר לא כרה"ר דמו והאי דתנן למטה מי' טפחים כזורק בארץ דקא מוקי לה ר' יוחנן בדבילה שמינה איתיביה רבא לאביי מינה וא"ל אי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר למה לי לאוקמה בדבילה שמינה לוקמה בחור. זמנין משני ליה אביי שאני צרור וחפץ דעבידי דהדרי זמנין משני ליה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר לוקמא דנח בחור וכי תימא דלית ביה ד' והא רב יהודה אמר רב א"ר חייא זרק למעלה מי' ונח בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור ואע"ג דאביי פריק לנפשיה הלכתא כרבא: **אמר רב יהודה אמר רב תל המתלקט י"ט מתוך ד' אמות וזרק ונח על גביו חייב.** פי' אדם שעומד ברה"ר ועקר מרה"ר והניחו בתל זה כיון דקיי"ל גדר ברה"ר גבוה י' רחבו ד' זו היא רה"י גמורה האי תל נמי רה"י הוא והיכא דמי מתלקט כגון שצידו אחד עומד בגידור י' טפחים מן הארץ כגדר והצד שכנגדו משופע כמדרון וכמין כבש שמתוך ד' אמות בשיפוע המדרגה גובה ועולה י' טפחים כגון זה ד' אמות י' טפחים הציור. אם נח החפץ הזורק על גובהו של תל זה שהוא גבוה י' טפחים

מסורת הש"ס עם הוספות

א) לעיל ח., ב) עיין לעיל ז., ג) עיין רש"י עירובין פה. ד"ה זה מוציא, ד) [גיטין ח.], ה) [לקמן קמא.], ו) כמו עירובין סוף פד: צא., ז) ח., ח) קא ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מורשא וכו' ואפי' המים הן פחותין: (ב) תוס' ד"ה עושה וכו' עושה מקום ארבעה היינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה גמירי וכו' ומיהו צ"ל. עיין מג"א סימן שמה סק"ז ביאור להמשך דברי תוספות אלו:

הגהות הגר"א

[א] גמרא והוא שנח ע"ג משהו. נ"ב נ"ל והוא שנח משהו:

הגהות וציונים

א] בכת"י הגירסא כמו לעיל ח ע"ב בשלמא רקק דרקק תרי זימני וכו' אלא הילוך תרי זימני למה לי וכו': ב] עיין רש"ש ועיין גם בר"ח (הנדפס לקמן דף קא ע"ב) שגורס כאן ארבעה טפחים: ג] לשון רש"י חייב: ד] בכת"י ארבעה טפחים ועיין רש"ש דמהרמב"ם בחבורו נראה דמפרש טפחים וזהו יותר נכון: ה] דמיפסק כרמלית כי מיפרשי (כ"ה דפוס ווילנא תרכ"ב, גליונות קה"י): ו] צ"ל מארבעה (ב"ש): ז] צ"ל וגרם (מצור דבש, בדפו"י וגר'):

ליקוטי רש"י

רקק. גרוויל"א ומים לפין עליו. ורשות הרבים מהלכת בו. שעוברין באותו רקק ברגליהם. חייב. שהוא כרה"ר גמורה. פחות מעשרה. שאין המים עמוקים עשרה [לעיל ח:]. ועומקו של אותם מים לבטל מקומו מדין קרקע עשרה טפחים כדאמרינן במסכת שבת (ק:) ואם היה רקק מים וכו' כמה רקק מים פחות מעשרה טפחים [עירובין כד:]. **בשלמא הילוך הילוך תרי זימני.** להכי הדר תנייה דוקא שיהא הילוך לרבים דאף על גב דעל ידי הדחק הוא שמיה הילוך אבל אם היה צורך רבים לתשמיש לא חשיב רשות לרבים [לעיל שם]. **כי היכי דליהוי ליה היכרא.** דליתו אלא היכר בעלמא דלא לייתי לטלטולי מכרמלית אחרת לרשות היחיד ויש לגבי מילוי סבירא ליה דלאו כרמלית היא אלא קרקעיתא אבל אוירא דמיא מקום פטור הוא דמיא כמאן דליתנהו למו [עירובין פה.].

רבי יהודה אומר עמוקה עשרה ואין גבוהה עשרה מטלטלין מתוכה לים אבל לא מן הים לתוכה מ"ש מן הים לתוכה דלא דקא מטלטלין מכרמלית לרה"י מתוכה לים נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית אלא לאו אחודה וש"מ כחו בכרמלית לא גזרו ש"מ אמר רב הונא הני ביצאתא דמישן אין מטלטלין בהן אלא בארבעה ולא אמרן אלא שאין בפחות משלשה ארבעה אבל יש בפחות מג' ארבעה לית לן בה ואי מלינהו קני ואורבני לית לן בה מתקיף לה רב נחמן ולימא גוד אחית מחיצתא מי לא תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל חורק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא ה"נ נימא גוד אחית מחיצתא מתקיף לה רב יוסף ולא שמיעא להו להא דאמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום רבי חייא ותני עלה וחכמים פוטרין אמר ליה אביי ואת לא תסברא והתניא עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' ואין בעיקרו ד' ויש בקצר שלו ג' חורק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא הכא נמי גוד אחית מחיצתא מידי איריא התם הויא ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה הכא הויא לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה א"ל רב אחא בריה דרב אחא לרב אשי גבי ספינה נמי הא איכא בקיעת דגים א"ל בקיעת דגים לא שמיה בקיעה ומנא תימרא דבעא מיניה רבי טבלא מרבין מחיצה תלויה מהו שתתיר בחורבה וא"ל אין מחיצה תלויה מתרת אלא

רש"י

עמוקה. הספינה: עשרה. לתוכה דהוה רשות היחיד: ואין גבוה. שפתה י' מן המים כגון שמשוקעת במים מכובד משאה: מטלטלין מתוכה לים. דרך דופנותיה כגון שופכין כדמפרש ואזיל דכחו בכרמלית לא גזרו: אבל לא מן הים לתוכה. דאין תשמיש מן הים לתוכה דרך דפנות שאם ימלא וישליך על הדפנות ירדו לקרקעית הספינה ולהכי נקט עמוקה י' דאי אינה עמוקה י' היא גופה כרמלית ומטלטל להדיא אף מן הים לתוכה ואין גבוהה נמי (א) י' דוקא נקט דאי גבוהה י' מותר לטלטל מן הים לתוכה דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור קא מטלטל דצריך להגביה את ידו למעלה מי' ואע"ג דברשות דאורייתא מרה"ר לרה"י מיחייב בכה"ג (לעיל דף ה.) כרמלית מיהא דרבנן היא ולא גזור: אלא לאו אחודה. שופך שופכים על חודה והן יורדין דרך דפנותיה לים: ביצאתא. ספינות קטנות וקצרות מלמטה עד כחודו של סכין שקורין קוייט"י: אין מטלטלין בתוכן. דלאו רה"י נינהו שאין ברחבן ארבעה מלמטה לפיכך אין מחיצותיהן מחיצות: ולא אמרן אלא. בשקלה שלהן גבוה שלש שאין רחב ד' למטה בעוד שלא הגביהו ג' מקרקעיתו ואפי' יש ברחבו י' גובה לא משתרי דכיון דתחתונות לאו מחיצה נינהו הוה ליה תלויה: אבל יש בפחות מג' גובה רוחב ד'. שעד שלא הגביהו ג' הרחיבו ד' הרי הן כמי שקרקעיתן עולה עד כאן ומחיצותיהן מחיצות: אורבני. ערבה דקה: ואי מלינהו. עד מקום רחבן הרי הן כשרות לטלטל אם יש משפת רוחבן ולמעלה י': ולימא גוד אחית. מכנגד מדת רחבן העליון ולמטה כאילו הן יורדות עד הקרקע מבחוץ: טרסקל. אין עמוק י' ואנו מודדים לו גובה י' שמדת הקנה עולה לו בגובהו והקנה אין רחב ארבעה אלא שאנו אומרים במחיצות הטרסקל גוד אחית ונמצאו מקיפות את הקנה והוו להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשויה ראשו רה"י ואם זרק מרה"ר ונח על גביו חייב: ומטו בה. יש שמטין בדבר להכריע ולומר שר' חייא אמר: וחכמים פוטרין. אלמא לא אמרי' גוד אחית להתיר מחיצה תלויה: ואת לא תסברא. דאמרי' כה"ג: ואין בעיקרו. רחב ד': ויש בקצר שלו ג'. אותו קצר של עיקרו שאינו רחב ד' יש בו גובה ג' והיינו רבותא דליכא למימר לבוד ממקום שכלה רחבו לקרקע אפ"ה הוי רה"י: דאמרי' גוד אחית מחיצה. סביב מחיצותיה מכנגד רחבה ולמטה כאילו הוא כולו שוה: ה"נ. בביצאתא דמישן נמי נימא גוד אחית: מידי איריא התם כו'. כולה אביי אמר לה לרב יוסף דהא דמייתי ראיה (ב) וחכמים פוטרים כלום ראי' היא לכאן הא דטרסקל דקפטרי רבנן: משום דהויא מחיצה שהגדיים בוקעין בה. מלמטה בארץ תחת מחיצות הטרסקל שהם פשוטות להלן מן הקנה לכל צד ובקיעת גדיים מעכבת מלמימר גוד אחית שהרי עוברין תחתיה אבל בספינה ליכא בקיעת גדיים שאין לך עובר תחתיהן וכן בעמוד אין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט: בקיעת דגים לא שמה בקיעה. לפי שאינן נראין: בחורבה. שדרך להיות בה מחיצות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות: מהו שתתיר. לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"ר: אלא

תוספות

ר' יהודה אומר עמוקה י' ואין גבוהה י' מטלטלין מתוכה לים. וא"ת היכי מייתי סייעתא מדר' יהודה כיון דרבנן פליגי עליה ואור"י דהא לא פליגי אלא בעמוקה י' וגבוה י' דרבנן סברי דמכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אסור אע"ג לרשויות דרבנן ור' יהודה שרי אבל בעמוקה י' ואינה גבוהה י' לטלטל מתוכה לים לא פליגי עליה רבנן והכי איתא בתוספתא [פי"א] דספינה שהיא גבוהה י' ועמוקה י' אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה ר' יהודה אומר אם עמוקה י' ואין גבוהה י' כו' וה"ק ר' יהודה בעמוקה י' וגבוהה י' לא מבעי' דמותר לטלטל טלטול גמור הואיל ודרך מקום פטור קא מטלטל אלא גם באינה גבוהה י' יש תקנה לטלטל כגון ע"י כחו כדמפרש הש"ס וקשה לר"י דהשתא לרבי יהודה שרי טלטול דרך מקום פטור ברשויות דרבנן ואפילו רבנן לא פליגי אלא בשאינו עושה הנחה במקום פטור ובפרק כילד משתתפין (עירובין דף פז:) פריך לזעירי דאמר אסור להחליף דרך מקום פטור מכרמלית לרה"י ולזעירי קשיא פלוגתא דרשב"ג ורבנן דפליגי בהא ומשני לה והשתא הא תנאי דהכא דלא כוותיה וי"ל דמ"מ הני תנאי דהתם כיון דמצי לאוקמי כוותי' מוקים להו: עמוקה י' ואין גבוהה י'. מהכא אין להקשות למ"ד לעיל מארעא משחינן דהכא איירי בדליכא זיז כל שהוא להיכרא: הני ביציאתא דמישן. לפירש"י דמפרש שהן קצרות מלמטה קשה דכי היכי דבטיל מדין רה"י משום דלית בהו ד' ה"נ ליבטיל מדין כרמלית כדאמר בפ"ק (דף ז.) דאין כרמלית פחותה מד' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י דאי הוי מקום ד' (ג) כרמלית ואי לא מקום פטור ועוד מאי פריך לימא גוד אחית מחיצה מה מועיל שיהא המחיצות מבחוץ כיון שמבפנים אין שם ריוח מקום ד' ולא ניחא תשמישם ודופן הספינה שבקצר מבטל גוד אחית כמו חלוקה במחלוקת לעיל ועוד למה לי מלינהו קני ואורבני אע"ג דלא מלאן כיון דיכול למלאות חשיב רה"י כדאמר בפרק חלון (עירובין דף עח.) משום דאי בעי מנח עליה מידי ומשתמש גבי מלאו כולו ביתידות ונראה כפר"ח דביליתא הם ספינות קטנות העשויות להלך באגמים ועל שם שמהלכות על בלעי המים קרי להו ביליתא ויש להם דפנות וקרקעית העשויות נסרים נסרים ויש חלל בין הנסרים והמים נכנסין שם ויושבין בה כמו במים והיא עשויה כך שאפילו תתהפך אינה נטבעת לעולם וקאמר רב הונא כיון שהיא פרוצה דינה ככרמלית ואין מטלטלין בה אלא בד' ולא אמרו אלא בזמן שאין בין נסר לנסר חלל פחות מג' אבל אם יש בין נסר לנסר חלל פחות מג' כלבוד דמי ואע"ג שהמים נכנסין בה לא חיישינן ונראה דל"ג שאין בפחות מג' ד' ואי מילא כל החלל קני ואורבני מותר לטלטל בכולה: מתקיף לה רב נחמן. למה לך כולי האי לימא גוד אחית מחיצתא מי לא תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר וכו' אלמא רואין כאילו דופני הטרסקל יורדין עד עיקרו של קנה ה"נ רואין כאילו דופני הספינה עקומין ומסבבין הנסרים ונמצאו הנסרים מחוברין: וזרק ונח על גביו חייב. למאי דס"ד השתא דאין חילוק בין מחיצה דמים לשאר מחיצות וס"ד נמי דלא פליגי רבנן עליה דרבי יוסי ברבי יהודה לא מצי לאקשויי אמאי הא תנן בפ' כילד משתתפין (עירובין דף פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין הימנה אא"כ עשו לה מחיצה י' מה צריך מחיצה י' בלא מחיצה י' תסגי כמו בטרסקל דדוקא על גביו חשיב ליה ר' יוסי ברבי יהודה רה"י אבל למטה לא דלהכי לא אהני גוד אחית אי נמי הא דבעינן גבי גזוזטרא מחיצה י' היינו לטלטל אבל לזרוק לא בעי מחיצה י' כמו בטרסקל והכא הכי פריך לימא גוד אחית דכי היכי דלא"ר יוסי בר' יהודה גוד אחית כשאין שם מחיצה י' למיהוי רה"י להתחייב ה"נ בספינה שיש שם מחיצה י' אית לן למימר גוד אחית אף לטלטל: ויש בקצר שלו ג'. פי' בקונט' גבוה ג' מן הארץ וקשה דאם הוא דק הרבה כמו קנה הוי כמו טרסקל ומבטלי בקיעת גדיים גוד אחית ונראה לר"י דהאי בקצר שלו ג' היינו שיש בעובי הקצר ג' דכיון שיש בעובי הקצר ג' ולמעלה רחב ד' שייך ביה גוד אחית: ומנא תימרא דבעא מיניה ר' טבלא כו'. וא"ת אמאי לא פשיט טפי ממתני' דכילד משתתפין (שם פז:) גזוזטרא שהיא למעלה מן המים וכו' דמשתרי במחיצה דלמעלה ואור"י דאי ממתניתין ה"א דה"ה אף בשאר מחיצות שאינן של מים מתרת מחיצה תלויה והכי מייתי מרבי טבלא דמפרש הטעם קל הוא שהקילו חכמים במים: פשיטא

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לקמן קמא.], ב) [כ"ב עג.], ג) לעיל דף ה. עירובין לג:, ד) עירובין יב. ודף עג. ודף מח. ודף פו:, ה) עיין לעיל צט: ותוס' שם ד"ה או דלמא, ו) ק ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא וכו' ואין גבוה י' נמי דוקא: (ב) ד"ה מידי איריא וכו' דמייתי ראיה מדתני וחכמים כצ"ל והד"א עם ד"ה משום: (ג) תוס' ד"ה הני וכו' דאי הוי מקום ד' הוא דהויא כרמלית:

גליון הש"ס

גמ' ויש בקצר שלו ג'. עי' עירובין דף לג ע"א תוס' ד"ה וכלכלה:

רב נסים גאון

הויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. עיקר דילה במסכת כלאים פרק ד' מחיצת הקנים אם אין בין קנה לחברו ג' טפחים כדי שיכנס הגדי הרי זו מחיצה ובתוספתא בפרק ג' כל שהוא פחות מג' צריך שלא יהא בין קנה לחברו ג' טפחים כדי שלא יכנס הגדי דלאלף א) עלי אן כל מחיצה שהגדיים בוקעין בה אינה מחיצה ומשכחת לה בפרק אחד מן עירובין (דף יד):

חשק שלמה על רב נסים גאון

א) פירושו בערבי הנה מוכח מזה:

הגהות וציונים

א] כת"י דקא מטלטל וכו' נמי הא מטלטל: ב] צ"ל בארבע אמות (מהרש"ל דפו"ר, כת"י): ג] כת"י בריה דרבא (וכ"ה בחי' הר"ן ונכון, דק"ס, וכ"ה בכל דוכתא, ב"ש): ד] [צ"ל מרב] (גליון) וכ"ה בכת"י ובכל הגמרות המובא במסורת הש"ס: ה] צ"ל בשקצר (דפו"ר) שלהן גבוה שלשה (מצור דבש): ו] בדפו"י נוסף מחיצה תלויה: ז] נראה דהפסק הנקודה צ"ל כאן: ח] בשיטה המיוחסת להר"ן נוסף דכל פחות משלשה כלבוד דמי: ט] דיבור זה שייך לפני הדיבור הקודם: י] בדפו"י אמר' [אמרה]: כ] שייך אחר ד"ה מהו: ל] יש להוסיף רחבים מבחוץ (בארות המים): מ] צ"ל תשמישתם (דפו"ר תשמיש'): נ] צ"ל חילקה (ברכות שמים): ס] נדצ"ל דתנן (ב"ש): ע] יש להוסיף משום דדוקא (ב"ש): פ] לא פסק שם בהג"ה במאי דנידון הכא בגמ', אלא מה דמוכח מכאן דבספינה בלי מחיצות אין מטלטלין אלא ארבעה:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פט"ו מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנה סעיף א:
לג ב טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ג בהג"ה [ס]:
לד ג מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה יח:
לה ד מיי' שם הל' טז:

רבינו חננאל

אע"פ שמצד אחר עולין בו בכבש כשיעור ד' אמות חייב ואפילו מכל סביביו משופע ועולה כיון שגובהו עשרה ושיפועו ד' אמות כרה"י דמיגבהו כגון זה ומפרש בגמ' זבחים (ד' סג). אמר רמי בר אבא כל כבשי כבשים ג"א ומחצה א) לאמה חוץ מכבשו של מזבח ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע. אבל אם אין התל עולה לגובה עשרה אלא מתוך שיפועו יתר מד' אמות לא מחשב כרה"י ומפורש במס' עירובין פרק עושין פסין בעא מיניה רחבה מרבה תל המתלקט י' מתוך ד' אמות ורבים בוקעין בו חייבין עליו משום רה"ר אי לא אליבא דרבנן לא תבעי לך השתא ומה התם דניחא תשמישתיה הא אמור רבנן דלא אתו רבים מבטלי מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישה לא כל שכן כי תיבעי לך אליבא דר' יהודה ואע"ג דפשיט רבה אליבא דר' יהודה ואפילו במעלות בית [חרון] לאו הלכתא כר' יהודה ב) (והא דרבי' דאמר אם היתה דרך הרבים מפסקתה יסלקנה לצדדין וחכ"א אין צריך דעיקר דשמעתא מעלות ומורדות שבא"י אין חייבין עליהן משום רה"ר לפי שאינן כדגלי מדבר ותנן נמי הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו. אמר רבא ל"ש אלא בהר המתלקט י' מתוך ד' אמות אבל הר המתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה רב הונא מתני לה לקולא לא שנו אלא בהר המתלקט י' מתוך ה' אבל הר המתלקט עשרה מתוך ד' אמות אומדו והולך לו. זרק לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לד' אמות פטור. מ"ט שלא היתה מחשבתו חוץ לד' אמות. זרק חוץ לד' אמות וחזר לתוך ד' אמות חייב. והוא שנח בחוץ לד' אמות ע"ג משהו ואחר שנח התם חזר. זה כבר פירשנוהו למעלה בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן דתנן הזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין דרבנן סברי אע"פ שזרק בתוך ג' ברה"ר שהן כלבוד צריך הנחה ע"ג משהו אבל קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא והתם בזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע ואע"ג דלא עבר ד' אמות ברה"ר אם נח ברה"ר ע"ג משהו וכן בזורק ברה"ר והעביר בזריקתו מתחלת ד' לסוף ד' אם נח ע"ג משהו חייב ואם לאו פטור אבל המעביר מתחלת ד' לסוף ד' אם כשיעור בבת אחת העביר אם נחה ע"ג משהו חייב ואם לאו פטור דאמרינן לענין המוציא מחנות דרך סטיו משום דר' יוחנן מידי דהוה המעביר חפץ ברה"ר לאו אע"ג דכמה דנקיט ליה ואזיל פטור כי מנח ליה חייב ואע"ג דהמעביר מחנות לפלטיא דרך סטיו לאו כי האי גוונא סלקא מיהו לענין מעביר שצריך הנחה הכין הוא. והא דאמר רבא הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירה דרך עליה חייב כלומר נצטרפת זו עם זו ונעשו כגרוגרת ואקשינן והא לא נח ושנינן כגון דהעבירה למטה מג' דהוא כלבוד. איני והאמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו ופרקינן כי קאמר רבא בזורק הכא במעביר. ולענין דבר שאיגודו בידו ונתגלגל מרה"י מידו ויצא לרה"ר צריך הנחה ברה"ר ע"ג משהו דתנן בענין הקורא בספר על האסקופה ונתגלגל מידו ר' יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הקרקע אלא כמלא חוט גוללו אצלו. ואמרינן עלה אלא הא דאמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו לימא כתנאי א"ל לשמעתיה. אלא כולה ר' יהודה היא והכי קתני הגיע לי' טפחים הופכו על הכתב. בד"א בכותל משופע אבל בכותל שאינו משופע אפילו למטה מג' גוללו אצלו דברי ר' יהודה שר'

חשק שלמה על רבינו חננאל א) לפנינו שם הגי' ג' אמות לאמה: ב) נראה דל"ל בהא דאמר אם היתה כו' אלא כחכמים דס"ל דא"ל דעיקר דשמעתא וכו':